

Kulturarvsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 42 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 som rör kulturarvsfrågor. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I de avstyrkta motionsyrkandena återfinns förslag om arkeologiska undersökningar och utredningar. Utskottet hänvisar bl.a. till att de nya nationella målen för kulturmiljöområdet och nyligen genomförda lagändringar måste få tid att verka. Förslag om åtgärder för att skydda kulturarvet mot bl.a. bränder och översvämningar, förslag om skärpta straff för kulturarvsbrott och omhändertagande av fornfynd avvisas med hänvisning till det aktiva arbete som Riksantikvarieämbetet bedriver på området.

I de avstyrkta motionsyrkandena återfinns vidare förslag om slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård, Bodens fästning, skydd av Österlens fiskelägen, skyddsområde för marin arkeologi och funktionshindersperspektiv i museisektorn.

Utskottet avstyrker även ett antal motionsförslag om Forum för levande historia och arbete för ökad tolerans och mot rasism. Utskottet betonar att Forum för levande historia har ett mycket viktigt uppdrag att – med utgångspunkt i Förintelsen – arbeta med frågor som rör tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. Den senast tidens utveckling belyser återigen att detta är frågor som alltid måste stå högt på dagordningen i ett samhälle som står för alla människors lika värde. Mot bakgrund av de satsningar som såväl den tidigare regeringen som den nuvarande beslutat om är dock utskottet inte berett att i dagsläget föreslå ytterligare insatser.

Vidare avstyrks förslag om att inrätta flera nya museer och utveckla befintliga museer. Utskottet hänvisar till bl.a. kultursamverkansmodellen och det ökade regionala och lokala inflytandet över kulturstödet.

I betänkandet finns tio reservationer (M, C, FP, KD), (SD) och (V).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Nationella mål för kulturmiljöområdet – bakgrund	7
Arkeologiska undersökningar och utredningar	7
Uppåkra Arkeologiska Center	9
Skydd av kulturarvet	10
Kulturarvsbrott	12
Omhändertagande av fornyfynd	14
Svenskt kulturarvsår 2016	15
Slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård	16
Nationell stiftelse för inlösen och bevarande av viktiga kulturarv och samlingar	18
Hus med historia	19
Ideell fornminnesvård	20
God ortnamnsred	21
Bodens fästning	21
Österlens fiskelägen	22
Skyddsområde för marin arkeologi	23
Svenskt fartygsvärn	24
Funktionshindersperspektiv i museisektorn	25
Det minoritetsspråkliga kulturarvet	27
Det alkoholhistoriska kulturarvet	28
Forum för levande historia och arbete för ökad tolerans och mot rasism	29
Den transatlantiska slavhandeln	31
Det motorhistoriska kulturarvet	33
Statligt stöd till vissa museer	34
Reservationer	40
1. Arkeologiska undersökningar och utredningar, punkt 1 (M, C, FP, KD)	40
2. Kulturarvsbrott, punkt 4 (SD)	40
3. Omhändertagande av fornyfynd, punkt 5 (SD)	41
4. Svenskt kulturarvsår 2016, punkt 6 (SD)	42
5. Ideell fornminnesvård, punkt 10 (SD)	42
6. God ortnamnsred, punkt 11 (SD)	43
7. Svenskt fartygsvärn, punkt 15 (SD)	43
8. Funktionshindersperspektiv i museisektorn, punkt 16 (V)	44
9. Den transatlantiska slavhandeln, punkt 20 (V)	45
10. Statligt stöd till vissa museer, punkt 22 (SD)	45
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	47
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	47

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Arkeologiska undersökningar och utredningar**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1070 av Betty Malmberg (M) och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 13.

Reservation 1 (M, C, FP, KD)

2. **Uppåkra Arkeologiska Center**

Riksdagen avslår motion

2014/15:358 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M).

3. **Skydd av kulturarvet**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1384 av Cecilia Magnusson (M).

4. **Kulturarvsbrott**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2850 av Adam Marttinen (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (SD)

5. **Omhändertagande av fornynd**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2904 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Reservation 3 (SD)

6. **Svenskt kulturarvsår 2016**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2898 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Reservation 4 (SD)

7. **Slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård**

Riksdagen avslår motion

2014/15:816 av Per-Ingvar Johnsson (C).

8. **Nationell stiftelse för inlösen och bevarande av viktiga kulturarv och samlingar**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1164 av Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (S).

9. **Hus med historia**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2987 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 5.

10. Ideell fornminnesvård

Riksdagen avslår motion

2014/15:3001 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

*Reservation 5 (SD)***11. God ortnamnsed**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2515 av Aron Emilsson och Angelika Bengtsson (SD).

*Reservation 6 (SD)***12. Bodens fästning**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2282 av Krister Hammarbergh (M).

13. Österlens fiskelägen

Riksdagen avslår motion

2014/15:887 av Tuve Skånberg (KD).

14. Skyddsområde för marin arkeologi

Riksdagen avslår motion

2014/15:129 av Anders Åkesson (C).

15. Svenskt fartygsvärn

Riksdagen avslår motion

2014/15:2514 av Aron Emilsson och Per Ramhorn (SD) yrkandena 1 och 2.

*Reservation 7 (SD)***16. Funktionshindersperspektiv i museisektorn**

Riksdagen avslår motion

2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

*Reservation 8 (V)***17. Det minoritetsspråkliga kulturarvet**

Riksdagen avslår motion

2014/15:445 av Isak From och Helén Pettersson i Umeå (S) yrkande 1.

18. Det alkoholhistoriska kulturarvet

Riksdagen avslår motion

2014/15:1991 av Hans Wallmark (M).

19. Forum för levande historia och arbete för ökad tolerans och mot rasism

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:498 av Lawen Redar (S),

2014/15:838 av Edward Riedl (M),
2014/15:1620 av Mikael Oscarsson (KD) och
2014/15:2393 av Robert Halef (KD).

20. Den transatlantiska slavhandeln

Riksdagen avslår motion

2014/15:141 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 5 och 6.

Reservation 9 (V)

21. Det motorhistoriska kulturarvet

Riksdagen avslår motion

2014/15:1251 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (M).

22. Statligt stöd till vissa museer

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:160 av Lars-Axel Nordell (KD),

2014/15:210 av Torkild Strandberg (FP),

2014/15:247 av Mattias Bäckström Johansson (SD),

2014/15:421 av Robert Hannah (FP) yrkandena 1–3,

2014/15:439 av Petter Löberg m.fl. (S),

2014/15:462 av Helén Pettersson i Umeå och Isak From (S),

2014/15:731 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:921 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S),

2014/15:1138 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2014/15:1533 av Elisabeth Svantesson (M),

2014/15:2478 av Eva Lohman (M) och

2014/15:2902 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Reservation 10 (SD)

Stockholm den 19 mars 2015

På kulturutskottets vägnar

Per Bill

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Bill (M), Gunilla Carlsson (S), Peter Johnsson (S), Cecilia Magnusson (M), Agneta Gille (S), Aron Emilsson (SD), Saila Quicklund (M), Björn Wiechel (S), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Anna Wallentheim (S), Angelika Bengtsson (SD), Bengt Eliasson (FP), Rossana Dinamarca (V), Lars-Axel Nordell (KD), Azadeh Rojhan Gustafsson (S) och Annika Lillemets (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 42 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 som rör kulturarvsfrågor.

Utskottets överväganden

Nationella mål för kulturmiljöområdet – bakgrund

Riksdagen har antagit nationella mål för kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). I enlighet med målen ska det statliga kulturmiljöarbetet främja

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Arkeologiska undersökningar och utredningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om arkeologiska undersökningar och utredningar med hänvisning till bl.a. de nya nationella målen för kulturmiljöområdet och nyligen genomförda lagändringar.

Jämför reservation 1 (M, C, FP, KD).

Motionerna

I motion 2014/15:2953 yrkande 13 föreslår Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) ett tillkännagivande till regeringen om att göra förändringar i kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar för att underlätta för byggande. Motionärerna anser att det är angeläget att undanröja hinder och göra det enklare och snabbare att bygga bostäder. Ett av hindren är kulturmiljökraven.

I motion 2014/15:1070 av Betty Malmberg (M) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn av kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar. Motionären anser att många nyinvesteringar och potentiella företagsutvecklingar inte blir av på grund av att kostnaderna för arkeologiska utgrävningar är höga och tiden från ansökan till genomförande kan vara orimligt lång.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet inledningsvis redovisat beslutade riksdagen våren 2013, efter förslag från den tidigare regeringen, om nya nationella mål för kulturmiljöarbetet samt om vissa ändringar i lagen om kulturminnen m.m. (1988:950) för att bl.a. förtydliga det nationella ansvaret för kulturmiljön, länsstyrelsernas ansvar, definitionen av fornlämning och regelverket om metallsökare. Ett grundläggande syfte med lagändringen var att göra bestämmelserna tydligare, enklare och mer förutsägbara – inte minst för företag. Vidare ändrades namnet på lagen till kulturmiljölagen (1988:950). Detta för att understryka kulturmiljöperspektivet. De objekt som skyddas genom lagen behöver förvaltas utifrån en helhetssyn för att kunna bevaras långsiktigt. Förvaltningen måste utgå från och ta hänsyn till det enskilda objektets kulturhistoriska och landskapsmässiga sammanhang.

Utskottet noterar att Riksantikvarieämbetet (RAÄ) därefter har genomfört ett omfattande arbete med att utveckla nya verkställighetsföreskrifter till 2 kap. kulturmiljölagen som gäller bl.a. fornlämningar och uppdragsarkeologi. Insatserna har bl.a. handlat om fortsatt vägledning och stöd till länsstyrelsernas arbete och syftat till en mer enhetlig tillämpning av kulturmiljölagen och miljöbalken. De verkställighetsföreskrifter och allmänna råden som RAÄ föreslagit är en fortsättning på och utvecklande uttolkning av bestämmelserna i kulturmiljölagen. Revideringen syftar till att åtgärda ett antal problem inom det nuvarande systemet, att effektivisera och tydliggöra samt att uppdatera föreskrifterna bl.a. för att möjliggöra ett digitalt arbetssätt. De nya föreskrifterna och konsekvensutredningar remitterades i december 2014. Remisstiden går ut den 31 mars 2015. Utskottet vill i detta sammanhang också nämna möjligheten att få bidrag för arkeologiska undersökningar enligt förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer.

Utskottet anser att lagändringarna skapar förutsättningar för en förenkling och effektivisering av processen, såsom motionärerna efterlyser. Det är utskottets uppfattning att effekterna av de nyligen antagna målen för kulturmiljöarbetet, lagändringarna och RAÄ:s arbete med att utveckla nya verkställighetsföreskrifter bör få tid att verka och att det inte behövs något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2014/15:2953 (KD, M, C, FP) yrkande 13 och 2014/15:1070 (M). Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Uppåkra Arkeologiska Center

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Uppåkra Arkeologiska Center med hänvisning till bl.a. det stöd som ges via kultursamverkansmodellen.

Motionen

Ewa Thalén Finné m.fl. (M) begär i motion 2014/15:358 ett tillkännagivande till regeringen om ett större statligt intresse för Uppåkra Arkeologiska Center. Motionären anser att Uppåkra bör betraktas som ett riksintresse. Genom ett ökat engagemang och finansiering från statens sida kan Uppåkra utvecklas och bli den stora kunskaps- och besöksplats som området förtjänar.

Utskottets ställningstagande

Fornlämningen i Uppåkra, Staffanstorps kommun, dateras till järnåldern (500 f.Kr.–1050 e.Kr.). De första utgrävningarna av området, som är på drygt 40 hektar, gjordes redan 1934. Sedan 1996 har mer än 20 000 fynd dokumenterats. Utgrävningarna har främst finansierats av arkeologiska institutionen vid Lunds universitet och med stöd från Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond och andra donatorer. Fynden är placerade i Lunds universitets historiska museum, som är en del av Lunds universitet. På museet har man en permanent utställning: Barbaricum – Uppåkra och Skånes järnålder. Lunds universitet har öronmärkta statliga medel för att omhänderta fynden vid historiska museet. För 2015 har drygt 2,9 miljoner kronor tilldelats för detta ändamål på anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

I oktober 2009 bildades Stiftelsen Uppåkra Arkeologiska Center. Stiftarna var Region Skåne, Staffanstorps och Lunds kommuner, Lunds stift, Uppåkra församling och Staffanstorps AB. I styrelsen för stiftelsen ingår bl.a. en representant från Länsstyrelsen i Skåne län och en från Lunds universitet. Av stadgarna för stiftelsen framgår att ändamålet är att främja arkeologisk, kulturhistorisk, museal och kulturell verksamhet i anslutning till fornlämningarna i Uppåkra. Med en sådan verksamhet förstås bl.a. arkeologiska undersökningar, information, utställningar, utbildning och andra aktiviteter som främjar fornhistorisk forskning. Vidare har Lunds stifts prästlönetillgångar skänkt 1,8 hektar mark till stiftelsen. Stiftelsen har även fått flera donationer till stöd för sitt arbete. Stiftelsen har inlett planering för ett nytt vetenskaps-/besökscentrum i Uppåkra fr.o.m. 2017.

Utskottet vill framhålla att kultursamverkansmodellen som nu införts i hela landet med undantag av Stockholms län, och som inledningsvis infördes i Region Skåne som en försöksverksamhet, innebär att regionen får ett större ansvar för att prioritera mellan de olika kulturverksamheterna i regionen.

Utskottet kan konstatera att Uppåkra Arkeologiska Center varje år får stöd från Region Skåne inom ramen för kultursamverkansmodellen. För 2015 har regionen avsatt 717 000 kronor för pedagogiska insatser som t.ex. guidningar och byggande av mindre utställningar. Vidare har Region Skåne avsatt drygt 1,1 miljoner kronor inom ramen för kulturplanen till Lunds universitets historiska museum.

Här kan vidare påminnas om att kulturmiljövårdsanslaget (7:2) uppgår till närmare 240 miljoner kronor, som Riksantikvarieämbetet ansvarar för, och som i huvudsak används till vård och information om kulturhistoriskt värdefulla byggnader, landskap och fornlämningar. Medlen fördelas huvudsakligen till länsstyrelserna för beslut om regionala kulturmiljöinsatser.

Slutligen vill utskottet även peka på att kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke nyligen har svarat på en interpellation (intp. 2014/15:320, prot. 2014/15:72) om Uppåkra Arkeologiska Center. Ministern anförde att det i första hand är inom kultursamverkansmodellen som statligt stöd till denna typ av museal verksamhet ska fördelas. Hon hänvisade även till kulturmiljöanslaget som huvudsakligen fördelas av länsstyrelserna för beslut om regionala insatser. Ministern påminde också om att Lunds universitets styrelse 2002 beslutade att Lunds universitets historiska museum även fortsättningsvis skulle finnas kvar vid universitetet, och att museet skulle ta hand om arkeologiska fynd om det fick ersättning för sina kostnader. Regeringen beslutade 2003 om en särskild anslagspost för ändamålet, vilken fortfarande finns kvar. Kulturministern underströk att hon inte har fått några signaler om att Lunds universitets historiska museum är berett att avstå från att ta hand om fynd från Skåne.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2014/15:358 (M) inte bör föranleda något initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks därmed.

Skydd av kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om översyn av skyddet av det statliga kulturarvet med hänvisning till pågående arbete på området.

Motionen

Cecilia Magnusson (M) föreslår i motion 2014/15:1384 ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av skyddet av det statliga kulturarvet som en prioriterad fråga för kulturpolitiken. Motionären understryker att bränder, men också översvämningar, innebär en mycket snabb skada på kulturarvet. Riksantikvarieämbetet arbetar för att stödja sektorn med riskanalys och katastrofberedskap. Motionären anser att en översyn av statusen på de statliga institutionernas förebyggande arbete måste genomföras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att skyddet av kulturarvet är en prioriterad fråga inom kulturpolitiken. Detta framgår bl.a. av de kulturpolitiska målen (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) och de ovan nämnda nationella målen för kulturmiljöområdet. Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har som uppdrag att vara samordnare för vård och konservering i Sverige och arbetar inom detta uppdrag med att stödja sektorn inom riskanalys och katastrofberedskap. Detta arbete består bl.a. av att ta fram en handbok, driva ett nätverk för frågor om brandskydd för kulturarv samt arrangera seminarier om brandskydd och riskanalys för kulturvårdssektorn.

RAÄ gav 2011 ut Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR) för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer. Detta är en webbaserad publikation med vägledning och checklistor. Syftet med handboken är att den ska vara ett praktiskt redskap i det förebyggande katastrofarbetet, med riskanalys som en viktig ingrediens, samt i arbetet med att genomföra restvärdesräddning. Ofta är det rent organisatoriska grepp som ska till för en säkrare miljö, inte bara dyra installationer och utrustning. Handboken vänder sig till ledare och säkerhetsansvariga vid museer, arkiv, bibliotek, kyrkor och andra gudsstjänstlokaler samt förvaltare av värdefulla samlingar och historiska byggnader.

Vidare samverkar RAÄ med andra myndigheter och organisationer genom att vara sammankallande för ett nätverk för brandskydd och katastrofberedskap för kulturmiljöer. Under 2013 gjordes t.ex. en studie av hur fornlämningar och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse kan påverkas av framtida havsnivåhöjningar på Falsterbohalvön. Målet med studien var att i studieområdet Skanör-Falsterbo studera vilka fasta fornlämningar och kulturhistoriskt skyddad bebyggelse som påverkas av en framtida havsnivåhöjning med avseende på klimatförändringar samt dess påverkansgrad. Målet var även att se om metoden är ett bra sätt att arbeta med kulturhistoriska värden tillsammans med en nationell höjmodell för att studera effekterna av ett förändrat klimat.

Med anledning av branden på Etnografiska museet i Stockholm våren 2013 anordnade RAÄ seminariet Brandskydd och restvärdesräddning för museer tillsammans med Historiska museet och Försäkringsbranschens restvärdeledare i maj 2013. Ett nytt seminarium om brandskydd i kulturhistoriska byggnader hölls i maj 2014.

I sammanhanget ska också nämnas det arbete som Statens fastighetsverk bedriver inom ramen för sitt uppdrag att förvalta kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer som ägs av staten.

Mot bakgrund av det aktiva arbete som Riksantikvarieämbetet bedriver anser utskottet att motion 2014/15:1384 (M) i huvudsak är tillgodosedd. Motionen avstyrks därmed.

Kulturarvsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om kulturarvsbrott med hänvisning till det aktiva arbete som pågår.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

Adam Marttinen (SD) anför i motion 2014/15:2850 att stölder av kulturföremål från kyrkor och museer, olaglig utförelse av föremål med exportförbud, plundring av fornminnen och illegal handel med arkeologiska föremål är allvarliga brott mot vårt kulturarv. De ekonomiska värdena för kulturarvsbrott är enligt motionären jämförbara med narkotikahandel, handel med illegala vapen och trafficking, men straffvärdet är jämförelsevis mycket lindrigt. Denna typ av brottslighet hamnar därför långt ned på polisens och åklagarnas prioriteringslista. För att få en ändring till stånd måste straffen för kulturarvsbrott skärpas (yrkande 1) och preskriptionstiden för kulturarvsbrott förlängas (yrkande 2). Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande

Enligt kulturmiljölagen (1988:950) är det förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på något annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning (2 kap. 6 §). Straffbestämmelser om fornminnen innebär att den som av uppsåt eller oaktsamhet ändrar eller skadar en fornlämning kan dömas för fornminnesbrott till böter eller fängelse i högst sex månader (2 kap. 21 §). Detsamma gäller den som uppsåtligt eller av oaktsamhet tillägnar sig, förvärvar, gömmer, skadar, ändrar eller avyttrar fornyfynd som ska tillfalla eller hembjudas staten. Om brottet begåtts uppsåtligt och är att anse som grovt kan personen dömas för grovt fornminnesbrott till fängelse i högst fyra år. Ett brott kan dömas som grovt exempelvis om gärningen har medfört omfattande förstörelse av ett fornminne.

Riksdagen beslutade våren 2011 att godkänna Unidroitkonventionen av den 24 juni 1995 om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt (prop. 2010/11:83, bet. 2010/11:KrU10, rskr. 2010/11:285). Konventionen innehåller bestämmelser om att föremål som utgör kulturföremål i konventionens mening och som stulits eller förts ut ur en konventionsstat i strid med den statens utförelse regler till skydd för kulturarvet ska återlämnas till den staten. Riksdagen antog samtidigt de ändringar i kulturminneslagen (nu kulturmiljölagen) som krävdes för att införliva konventionen i svensk rätt. Utskottet anförde vid beredningen av ärendet (bet. 2010/11:KrU10) att det delade regeringens uppfattning att ett ökat internationellt samarbete är nödvändigt om den illegala hanteringen av kulturföremål ska kunna hejdas.

För att förebygga brott mot det maritima kulturarvet har Riksantikvarieämbetet (RAÄ) i samarbete med Statens maritima museer och Kustbevakningen tagit fram en utbildningsplan för kustbevakare. Den första utbildningen skedde under 2009. Syftet är att förstärka övervakningen av lagskyddade fartygslämningar och förbättra kustbevakarnas kunskap om hur föremål upptagna från vrak ser ut. Utbildningen syftar även till att öka Kustbevakningens samverkan med kulturmiljösektorn. Numera övervakar Kustbevakningen i samarbete med RAÄ ett stort antal kända fartygslämningar som är skyddade enligt bestämmelser i kulturmiljölagen.

Sedan 2011 har också Polismyndigheten (tidigare Rikspolisstyrelsen) en särskild samordnare för kulturarvsbrott. Samordnaren har till uppgift att undersöka omfattningen av brottsligheten, bl.a. eventuella kopplingar till den organiserade brottsligheten, skapa nätverk och förbättra det internationella samarbetet samt öka kunskapen om kulturarvsbrott. I oktober 2013 publicerade Rikspolisstyrelsen rapporten Kulturarvsbrott och konstförfälskning. En beskrivning av en brottslighet som berör alla. Handboken är i första hand skriven för anställda inom polisen och ger information om vilka externa experter som kan vara till hjälp i utredningar om kulturarvsbrott.

Sedan flera år tillbaka arbetar Riksantikvarieämbetet tillsammans med bl.a. Skogsstyrelsen för att informera och utbilda skogs- och markägare om var man kan finna information och hur man kan hantera fornlämningar i samband med olika skogsbruksåtgärder för att inte skador ska uppstå. En redovisning av uppdraget kulturarv i skogen ska lämnas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 26 april 2016.

Utskottet vill understryka att brott mot kulturarvet är en brottslighet som i grunden drabbar oss alla. Därför är det angeläget att kulturvårdande myndigheter samverkar kring kunskapsuppbyggnad och förebyggande insatser och att också de rättsvårdande myndigheterna är aktiva på området.

Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att det största hotet mot kulturarvet är okunskap och ointresse. Den som inte förstår vad som är kulturarv eller inser dess värde kan av misstag skada eller förstöra unika värden. Det kan vara föraren i en skogsmaskin, ägaren till ett gammalt hus eller en kommunal planerare. Bästa sättet att skydda kulturarvet är därför många gånger kunskap och information.

Utskottet ställer sig inte bakom motionärernas förslag om höjda straff eller ändrad preskriptionstid. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:2850 (SD) yrkandena 1 och 2.

Omhändertagande av fornfynd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om omhändertagande av fornfynd.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:2904 föreslår Aron Emilsson m.fl. (SD) ett tillkännagivande till regeringen om att den bör återkomma med förslag på hur omhändertagandet av fornfynd kan förbättras. Motionärerna anför att en liten, men ändå inte obetydlig, faktor i arbetet med att stävja kulturarvsbrott är att det finns ett fungerande system för att belöna den som upptäcker ett fornfynd och väljer att lämna in det till staten. Enligt motionärerna fungerar inte dagens system tillfredsställande, vilket är ett allvarligt problem.

Bakgrund

Kulturmiljölagen (1988:950) slår fast att ansvaret för att skydda och bevara kulturmiljön delas av alla. Enligt 2 kap. kulturmiljölagen är fornfynd föremål som saknar ägare när de hittas och som antingen påträffas i eller vid en fast fornlämning och har samband med denna eller påträffas under andra omständigheter och kan antas vara från tiden före 1850.

Sådana fornfynd som hittas i anslutning till en fast fornlämning tillfaller staten. Andra fornfynd tillfaller upphittaren. Denne är dock i två fall skyldig att erbjuda staten att mot betalning lösa in föremålet (hembud), nämligen när det rör sig om

- fornfynd som helt eller delvis består av guld, silver, koppar, brons eller annan legering med koppar, eller
- fornfynd som består av två eller flera föremål som kan antas ha blivit nedlagda samtidigt.

Den som hittar fornfynd som ska tillfalla eller hembjudas staten ska snarast anmäla fyndet till länsstyrelsen eller Polismyndigheten. Fornfynd som hör till fartysglämnningar kan även anmälas till Kustbevakningen.

Vid inlösen av fornfynd som är hembudspliktigt ska ersättning utgå med ett belopp som är skäligt med hänsyn till fyndets beskaffenhet. För föremål av ädelmetall ska ersättningen uppgå till minst motsvarande metallvärdet efter vikt, uppräknat med en åttondel. För fornfynd får även särskild hittelön lämnas. Frågor om inlösen, ersättning och hittelön prövas av Riksantikvarieämbetet (RAÄ). När det gäller de fornfynd som tillfaller staten kan RAÄ genom fyndfördelning överlåta statens rätt på ett museum som åtar sig att vårda det i framtiden på ett tillfredsställande sätt.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats under avsnittet om Arkeologiska undersökningar och utredningar har RAÄ genomfört ett omfattande arbete med att utveckla nya verkställighetsföreskrifter. Insatserna har bl.a. handlat om fortsatt vägledning och stöd till länsstyrelsernas arbete och syftat till en mer enhetlig tillämpning av kulturmiljölagen och miljöbalken.

På RAÄ:s hemsida informeras nu om att anmälan om upphittade fynd ska göras till länsstyrelsen, som sedan överlämnar fyndet med en rapport till RAÄ för bedömning om huruvida inlösensersättning eller hittelön kan komma i fråga. Den som hittar ett fornfynd ska inte röra om eller gräva vid platsen, utan ta hand om de synliga föremålen men lämna platsen orörd. Platsen bör markeras eller fotograferas för att man lätt ska kunna hitta tillbaka. Ersättningen påverkas av fyndets värde, hur och var fyndet gjordes samt hur upphittaren har agerat när fyndet anmäls.

Hittelön ges för fornfynd som av en tillfällighet gjorts i eller vid en fornlämning och har samband med denna. Hittelönen motsvarar en tiondel av fyndets värde och är skattefri. Inlösensersättning ges för fornfynd som hittats under andra omständigheter än i eller vid en fornlämning. Inlösensersättningen är skattepliktig. Fornfynd som staten inte löser in återlämnas till upphittaren.

Motion 2014/15:2904 (SD) avstyrks med det anförda.

Svenskt kulturarvsår 2016

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett svenskt kulturarvsår 2016.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) föreslår i motion 2014/15:2898 att man ska rikta fokus mot kulturområdet och vitalisera den kulturpolitiska debatten genom att samla det offentliga Sverige kring ett temaår med kulturpolitisk prägel. Motionärerna vill att regeringen utser 2016 till ett svenskt kulturarvsår med det primära syftet att stärka den gemensamma nationella identiteten och att uppmärksamma och hylla olika aspekter av den traditionella folkliga svenska kulturen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade i betänkande 2012/13:KrU9 en motion med begäran om ett svenskt kulturarvsår 2016. Utskottet anförde då att det ansåg att en satsning på ett särskilt år riskerar att bli kortsiktigt och innebära en onödig byråkrati. Utskottet vidhåller denna uppfattning och vill samtidigt understryka att det är

viktigt med ett långsiktigt arbete för att främja ett levande kulturarv som är angeläget för medborgarna och som bevaras för kommande generationer. Motion 2014/15:2898 (SD) avstyrks därmed.

Slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att bevara slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård i statlig ägo med hänvisning till att frågan för närvarande bereds.

Motionen

I motion 2014/15:816 begär Per-Ingvar Johnsson (C) ett tillkännagivande till regeringen om betydelsen av att bevara slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård i Skåne i statlig ägo för att bevara kulturvärdena och hålla fastigheterna öppna för allmänheten. Motionären konstaterar att Kulturfastighetsutredningen har lagt fram förslag på fastigheter som kan säljas av staten. De nu nämnda fastigheterna har stor betydelse för kulturlivet och turismen i Skåne. De som nu bedriver turist- och restaurangverksamhet och annan verksamhet på slotten och kungsgårdarna kan inte ekonomiskt bära de kostnader som ligger i att underhålla de byggnader och parker som tillhör fastigheterna. Motionären anser att det är oförenligt att exploatera fastigheterna för annan verksamhet och att hålla dem öppna för allmänheten.

Bakgrund

Kulturfastighetsutredningen lämnade betänkandet Statens kulturfastigheter – urval och förvaltning för framtiden (SOU 2013:55) till regeringen i augusti 2013. Utredningen hade regeringens uppdrag att klarlägga vilka fastigheter och byggnader som ägs av statliga myndigheter och är så kulturhistoriskt värdefulla att de även i fortsättningen bör ägas av staten. Uppdraget omfattade också att identifiera de kulturfastigheter som av olika skäl inte behöver ägas av staten utan kan avyttras. För de senare skulle oberoende marknadsvärden uppskattas. Utredningen föreslog att ett antal fastigheter och byggnader ska avyttras av staten. Skälen uppgavs inte främst vara ekonomiska, utan bygger på mer principiella, kulturpolitiska och förvaltningsmässiga överväganden.

I utredningen framhölls att statens intäkter från avyttringar och minskade driftunderskott bör vägas mot de ökade bidragskrav som kan komma att ställas från framtida ägare för den typ av skyddade fastigheter det gäller.

Betänkandet remitterades i de delar som gäller de bakomliggande principerna och resonemangen som presenteras i betänkandet. Förslagen om vilka

statligt ägda kulturhistoriskt värdefulla fastigheter på objektsnivå som även i fortsättningen bör ägas av staten omfattades inte av remissen.

Utredningen föreslog bl.a. att en sammanhållen förvaltning av statens kulturfastigheter borde eftersträvas och främst ske genom att den myndighet som i första hand har till uppgift att förvalta statens fastigheter av denna typ, för närvarande Statens fastighetsverk, skulle få detta uppdrag.

I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1, utg.omr. 17) redovisade regeringen att Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Statens fastighetsverk lämnat in en begäran till regeringen om att regeringen skulle godkänna en överföring av förvaltningsansvaret för fastigheter från RAÄ till Statens fastighetsverk. Regeringen avsåg att godkänna denna överenskommelse och att ansvaret skulle överflyttas per den 1 januari 2015. Som en konsekvens av detta föreslog regeringen att anslaget till RAÄ skulle minskas med 5 miljoner kronor och att dessa medel skulle överföras till Statens fastighetsverk för förvaltningen av dessa fastigheter. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:92–96).

I budgetproposition för 2015 (prop. 2014/15:1, utg.omr. 2, s. 132) redovisas också att de förslag som lämnats i betänkandena Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31), Försvarsfastigheter i framtiden (SOU 2013:55) och Statens kulturfastigheter – urval och förvaltning för framtiden (SOU 2013:55), och som regeringen ännu inte har tagit ställning till, bereds vidare. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om den statliga fastighetsförvaltningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ansvaret för de kulturfastigheter som tidigare förvaltats av RAÄ fr.o.m. den 1 januari 2015 överflyttades till Statens fastighetsverk. Härigenom uppnås en sammanhållen fastighetsförvaltning för statens kulturfastigheter.

Utskottet konstaterar samtidigt att övriga förslag i utredningen om statens kulturfastigheter även i fortsättningen bereds inom Regeringskansliet och att regeringen aviserat att den avser att återkomma till riksdagen med förslag om den statliga fastighetsförvaltningen.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa regeringens förslag på området. Motion 2014/15:816 (C) avstyrks därmed.

Nationell stiftelse för inlösen och bevarande av viktiga kulturarv och samlingar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att inrätta en nationell stiftelse med uppgift att lösa in och bevara viktiga kulturarv och samlingar för eftervärlden.

Motionen

I motion 2014/15:1164 pekar Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (båda S) på att i och med införandet av avvecklingslagen 1964 blir det vanligare att fideikommiss upphör. På grund av bristande resurser finns det sällan någon statlig möjlighet att lösa in dessa kulturskatter. Detta innebär enligt motionärerna att betydande kulturarv och konstsamlingar riskerar att gå förlorade genom att de genom avyttring styckas upp och sprids, ofta utanför Sveriges gränser. De föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att denna ska se över möjligheten att bilda en nationell stiftelse med uppgift att lösa in och bevara viktiga kulturarv och samlingar för eftervärlden.

Bakgrund

Enligt lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss (avvecklingslagen) ska fideikommiss upphöra när den som vid lagens ikraftträdande (den 1 januari 1964) är innehavare av fideikommisset avlider. Till skydd för kulturhistoriska värden kan regeringen besluta om förlängning av fideikommiss eller att exempelvis en samling möbler eller andra föremål ska inlösas av staten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att staten har möjlighet att lösa in kulturskatter i de fall man finner det särskilt angeläget. I något fall har man också beviljat undantag och förlängt fideikommissen för att på så sett tillse att kulturskatter inte skingras. I andra fall har arvtagarna själv löst det genom att bilda stiftelse eller liknande för att hålla ihop helheten. Utskottet är för sin del inte berett att föreslå bildandet av en nationell stiftelse. Utskottet anser inte att motion 2014/15:1164 (S) bör ge anledning till något initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks därmed.

Hus med historia

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Hus med historia med hänvisning till en pågående satsning på Sveriges hembygdsgårdar.

Motionen

I flerpartimotion 2014/15:2987 yrkande 5 föreslår Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) ett tillkännagivande till regeringen om att förlänga satsningen på projektet Hus med historia, som handlar om underhåll och utveckling av hembygdsgårdar.

Bakgrund

Projektet Hus med historia pågick mellan 2010 och 2012 och var en regerings-satsning på totalt 40 miljoner kronor för Sveriges hembygdsgårdar. Fler än 800 vård- och informationsinsatser har genomförts på hembygdsgårdar runt om i Sverige. Syftet med projektet var att möjliggöra vårdinsatser på byggnader som förvaltas av hembygdsrörelsen, att ge fler människor tillgång till viktiga delar av kulturarvet samt att skapa förutsättningar för besöksnäringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1, utg.omr. 17, s. 41) informerat om att det under 2015–2018 avsätts medel för en betydande satsning på Sveriges hembygdsgårdar inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Statens jordbruksverk har fått i uppdrag att genom informationsinsatser, riktade utlysningar eller på annat sätt genomföra satsningen så att medel allokeras till projekt som syftar till att ta till vara och vårda kulturhistoriskt värdefulla byggnader på hembygdsgårdar inklusive därtill kopplade trädgårds- och gårdsmiljöer så att de kan utvecklas som mötesplatser, mål för turism och andra verksamheter och därmed bidra till social sammanhållning och en levande landsbygd. Erfarenheterna från arbetet med projektet Hus med historia ska utgöra grunden för uppdraget.

Utskottet har noterat att satsningen beräknas uppgå till 80 miljoner kronor fr.o.m. 2015.

Utskottet anser att motion 2014/15:2987 (M, C, FP, KD) yrkande 5 därmed är tillgodosett och avstyrks således.

Ideell fornminnesvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ideell fornminnesvård med hänvisning till att många museer och kommuner redan arbetar aktivt med att sprida information om fadderverksamhet.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionen

Aron Emilsson m.fl. (SD) föreslår i motion 2014/15:3001 att regeringen snarast möjligt bör återkomma med förslag om hur omfattningen av den ideella fornminnesvården ska kunna öka. Motionärerna anför att det på flera håll i landet bedrivs projekt där enskilda medborgare, skolklasser och föreningar erbjuds att bli ”fadder” för ett fornminne. Som fadder får man en kortare utbildning, ofta i länsstyrelsens eller ett länsmuseums regi, i vård och skötsel och åtar sig sedan att göra fornminnet tillgängligt genom att röja sly, kontrollera informationsskyltar m.m. Motionärerna anser att det här finns en outnyttjad potential inom den ideella fornminnesvården och att staten med förbättrad marknadsföring och information skulle kunna uppnå stora vinster för fornminnesvården.

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) redovisar i Handbok i fornminnesvård att fornminnesfaddrar som frivilligt hjälper till att vårda och skydda fornlämningar finns över hela Sverige. En fadder hjälper markägaren att hålla fornlämningen snygg och städad genom att klippa gräs och ta bort skräp. RAÄ eller länsmuseet kan ge information om fadderverksamheten. Fadderverksamhet kan organiseras av länsmuseet, länsstyrelsen, kommunen eller Riksantikvarieämbetet. Att vara fadder innebär ofta ett långsiktigt åtagande.

Utskottets ställningstagande

Engagemang och ideellt arbete är av stor betydelse för att vårda och bevara kulturarvet. Utskottet konstaterar att det redan finns många fornminnesfaddrar och att länsmuseerna liksom många kommuner aktivt arbetar med att sprida information om fadderverksamhet. Utskottet anser inte att det behövs något ytterligare initiativ i frågan. Motion 2014/15:3001 (SD) avstyrks därmed.

God ortnamnsed

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om god ortnamnsed.
Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

I motion 2014/15:2515 begär Aron Emilsson och Angelika Bengtsson (båda SD) ett tillkännagivande om hur tillämpningen av de lagreglerade bestämmelserna om god ortnamnsed ska kunna skärpas. Motionärerna anför att Lantmäteriet för några år sedan började stryka många av de svenska ortnamnen på landets fjällkartor och bara ha kvar de samiska namnen. Motivet för förändringen är att man från Lantmäteriet upplevt att det varit ”rörigt” att ha med både den svenska och den samiska stavningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det behövs något tillkännagivande till regeringen om att det bör bli obligatoriskt att märka ut svenska namn på fjällkartor. Utskottet konstaterar att lagstiftningen redan är tydlig på denna punkt. I 1 kap. 4 § kulturmiljölagen (1988:950) föreskrivs att god ortnamnsed ska iakttas vid statlig och kommunal ortnamnsverksamhet. Det innebär bl.a. att man inte får ändra hävdvunna ortnamn utan starka skäl. Vidare ska ortnamn normalt stavas enligt vedertagna regler för svensk språkriktighet. Svenska, finska och samiska ortnamn ska så långt möjligt användas samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Motion 2014/15:2515 (SD) avstyrks därmed.

Bodens fästning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Bodens fästning.

Motionen

I motion 2014/15:2282 föreslår Krister Hammarbergh (M) ett tillkännagivande till regeringen om att fastslå Bodens fästning som ett kulturarv av nationellt intresse och därmed också fastslå att det finns ett nationellt ansvar för dess bevarande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att stora delar av Bodens fästning redan är förklarade som statligt byggnadsminne och förvaltas av Statens fastighetsverk. Därmed har staten tagit ett nationellt ansvar för fästningen.

Motion 2014/15:2282 (M) får anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks.

Österlens fiskelägen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Österlens fiskelägen.

Motionen

I motion 2014/15:887 begär Tuve Skånberg (KD) ett tillkännagivande till regeringen om att skydda Österlens fiskelägen enligt kulturminneslagen. Motionären anser att den ekonomiska kapaciteten för att underhålla fiskelägenas hamnar minskar i takt med att fisket går allt sämre och fiskelägenas ursprungliga charm riskerar att gå förlorad. Han anser att fiskelägena är av riksintresse och att de därför bör bevaras för kommande generationer.

Utskottets ställningstagande

Områden av riksintresse är enligt miljöbalken mark- och vattenområden som har nationell betydelse för bevarande och utveckling (3 kap. 6 § miljöbalken, förkortad MB). Det kan gälla såväl kulturmiljövård som naturvård, friluftsliv, rennärning, yrkesfiske, industri, energiproduktion, kommunikationer eller vattenförsörjning. Avsikten är att låta statliga intressen få ett styrande genomslag i den kommunala fysiska planeringen och i andra beslut om markanvändning. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som är av riksintresse.

Utskottet vill framhålla att i 4 kap. MB utpekas vissa områden i sin helhet som riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Ett sådant område är kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i detta områdes miljö.

I Länsstyrelsen i Skånes läns kommentarer till särskilt värdefulla kulturmiljöer i Simrishamns kommun lyfts bl.a. fram att i fiskelägena är såväl det äldre byggnadsbeståndet som gatumönstret och hamnanläggningarna med tillhörande öppna planer viktiga element.

Utskottet vill vidare peka på att länsstyrelsen enligt 3 kap. kulturmiljölagen (1988:950) har möjlighet att byggnadsminnesförklara en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kultur-

historiskt synnerligen märkligt bebyggelseområde. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde.

Utskottet konstaterar att det aktuella kustområdet och fiskelägena redan är utpekade som riksintressen på grund av de natur- och kulturvärden som finns där. Utskottet anser att motion 2014/15:887 (KD) är tillgodosedd med det anförda och avstyrker den därmed.

Skyddsområde för marin arkeologi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skyddsområde för marin arkeologi med hänvisning till den pågående beredningen av utredningsförslag.

Motionen

I motion 2014/15:129 anför Anders Åkesson (C) att förmågan att exploatera fynd på allt större vattendjup har fört sökandet av nya arkeologiska fynd ut på internationellt vatten. Motionären anser att bristen på och behovet av ny nationell och internationell lagstiftning för skydd av fyndplatser har blivit högaktuell. Inte minst är det tydligt i Östersjön att det behövs en ny internationell lagstiftning alternativt en internationell överenskommelse med denna inriktning. Motionären föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att skapa en lagstiftning för marint skyddsområde med ett robust regelverk för hur marin arkeologiska fynd ska hanteras och som gör övrig marin verksamhet i skyddsområdet möjlig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den särskilda utredare som har haft i uppdrag att se över den nuvarande lagstiftningen om den svenska sjögränsen och ekonomiska zonen, bl.a. mot bakgrund av 1982 års havsrättskonvention och andra länders gränslagstiftningar, och ta fram förslag till en reviderad havsgränslagstiftning i februari 2015 presenterade sina förslag i betänkandet Gränser i havet, SOU 2015:10. I betänkandet föreslås även en ny lag genom vilken en angränsande zon inrättas längs Sveriges kust utanför territorialhavet i enlighet med artikel 33 i United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). Syftet med att inrätta en angränsande zon är att göra det möjligt för Sverige att utöva nödvändig kontroll inom den angränsande zonen för att förhindra och bestraffa överträdelser inom svenskt territorium av lagar och andra författningar som rör tullar, skatter, invandring eller hälsoskydd. Sverige får därmed rätt att skydda det marina kulturarvet inom det havsområde som omfattas av den angränsande zonen, en skyddsmöjlighet som saknas i dag.

Utskottet anser att den fortsatta beredningen av förslaget bör avvaktas. Motion 2914/15:129 (C) avstyrks därmed.

Svenskt fartygsvärn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om bl.a. svenskt fartygsvärn med hänvisning till att möjlighet till stöd finns.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionen

Aron Emilsson och Per Ramhorn (båda SD) föreslår i motion 2014/15:2514 tillkännagivanden till regeringen om att utreda möjligheten att införa ett svenskt fartygsvärn (yrkande 1) och att utreda möjligheterna att stärka lagskyddet för kulturhistoriskt skyddsvärda fartyg (yrkande 2). Motionärerna anför att privata entusiaster lägger ned enorma mängder tid och pengar för att bevara och restaurera kulturhistoriskt värdefulla fartyg, men allt fler ger upp på grund av kostnaderna. Om utvecklingen ska kunna vändas behövs ett större statsstöd liknande det som finns i Norge. Vidare anför motionärerna att lagskyddet för bevarade och restaurerade fartyg är svagare än lagskyddet för vrak. Regeringen bör snarast möjligt utreda möjligheterna att stärka lagskyddet för kulturhistoriskt skyddsvärda fartyg för att säkerställa att de stannar i landet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Statens maritima museer ger råd och stöd till regionala och lokala museer, ideella föreningar, organisationer och enskilda som arbetar med maritim historia och kulturmiljö. Sjöhistoriska museet, som ingår i Statens maritima museer, har flera utvecklade nätverk och anordnar träffar på olika teman inom maritim historia, arkeologi och kulturmiljövård såsom fartygsforum, nätverket Svenska varv och Varvsforum, nätverk för sportdykare och arbetsmöten för sjöfartsmuseer.

Vidare kan bidrag utgå med stöd av förordning (2011:1565) om statsbidrag till kostnader för vård av kulturhistoriskt värdefulla fartyg. Ändamålet med statsbidraget är att främja en långsiktigt hållbar förvaltning av kulturhistoriskt värdefulla fartyg i Sverige. Statens maritima museer prövar frågan om statsbidrag. För 2014 avsattes 1 miljon kronor i fartygsstöd.

Utskottet anser inte att det behövs något initiativ med anledning av motion 2014/15:2514 (SD) yrkandena 1 och 2. Motionsyrkandena avstyrks.

Funktionshindersperspektiv i museisektorn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om funktionshindersperspektiv i museisektorn med hänvisning till det aktiva arbete som pågår på området.

Jämför reservation 8 (V).

Motionen

I partimotion 2014/15:193 föreslår Jonas Sjöstedt m.fl. (V) att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur museisektorn ska införa och tillämpa ett funktionshindersperspektiv på samma sätt som uppdrag getts om genusperspektiv (yrkande 11). Tyvärr är funktionshindersperspektivet fortfarande osynligt i mängder av dokument med koppling till kultur och kulturpolitik, anför motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Tillgängligheten inom kulturen är grundläggande betydelse inom kulturpolitiken. Detta är också en fråga som utskottet under den förra mandatperioden arbetade mycket aktivt med. En uppföljnings- och utvärderingsgrupp inom utskottet följde upp och utvärderade tillgängligheten till kultur för personer med funktionsnedsättning. Som en del i detta arbete genomförde utskottet den 15 oktober 2013 en offentlig utfrågning om funktionshindersperspektiv i kulturarvet (2013/14:RFR4). Vid utfrågningen presenterades slutrapporten av det treåriga samarbetsprojekt Handikapphistoria i kulturarvet (Haiku 2010–2013) mellan Stiftelsen Nordiska museet och Handikapphistoriska föreningen och med finansiering av Allmänna arvsfonden. Haikuprojektet hade som syfte att synliggöra hur historien har sett ut och ser ut för personer med funktionsnedsättning. En central fråga i projektet var att belysa historien med ett funktionshindersperspektiv både för individen och för samhällets syn på mänskliga rättigheter i dag. Vid utfrågningen deltog även Nordiska museet, Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Västmanlands läns museum.

Haikuprojektet har senare följts upp i projektet Fokus – Funktionshinder och Kulturarv, Utbildning, Samverkan, ett tvåårigt samarbetsprojekt mellan Handikapphistoriska föreningen och Upplandsmuseet som inleddes i december 2013 och som finansieras av Allmänna arvsfonden. Syftet är att utbilda museipersonal från olika delar av landet och att skapa ett nätverk. Utbildningen kommer att ha ett nära samarbete med funktionshindersrörelsen. Följande frågor kommer att aktualiseras i projektet: Hur kan mångfaldsperspektivet bli nyanserat? Hur får man in funktionshindersaspekten i ett helhetsperspektiv? Vad finns det i museernas samlingar? Vems historia berättas?

Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp presenterade sin uppföljning av tillgängligheten inom kulturen i mars 2014 i rapporten 2013/14:RFR14 För, med och av – en uppföljning av tillgängligheten inom kulturen. Rapporten redovisades vid en offentlig utfrågning den 10 april 2014 (2013/14:RFR20).

Enligt utvärderingsgruppens rapport finns mycket kvar att göra för att uppnå det kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. I rapporten framhålls att det är viktigt att myndigheter och andra aktörer möjliggör en fortsatt och långsiktig verksamhet för utvecklingsprojekt som har visat sig vara framgångsrika i tillgänglighetsarbetet. Det är vidare betydelsefullt att funktionshindersorganisationernas synpunkter får gehör och genomslag i myndigheternas verksamhet. Haikuprojektets resultat är mycket positivt, och det är viktigt att det arbete som har inletts får en fortsättning och att museernas insatser för att vidga kulturarvet och synliggöra alla människors historia fortsätter. I rapporten konstateras slutligen att resultatredovisningen av funktionshinderspolitiken på kulturområdet har utvecklats i budgetpropositionen på senare år.

Utskottet kan nu konstatera att arbetet med att tillgängliggöra kulturen för alla fortsätter. Den tidigare regeringen antog en strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken i Sverige 2011–2016. Syftet med strategin är att presentera politikens inriktning och konkreta mål för samhällets insatser samt för hur resultaten ska följas upp under perioden. På kulturområdet är RAÄ och Statens kulturråd sektorsansvariga myndigheter med uppgift att vara samlande, stödjande och pådrivande i arbetet för att nå de funktionshinderspolitiska målen.

I januari 2014 tillsattes en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av den statliga museipolitiken (dir. 2014:8). Utredaren ska framför allt se över de statliga museernas uppdrag samt myndighets- och institutionsstruktur och regeringens styrning av dem samt lämna förslag på nationella museipolitiska mål. I tilläggsdirektiv (dir. 2015:14) har utredaren även fått i uppdrag att analysera och föreslå hur verksamhet och samlingar vid de centrala museerna i högre utsträckning kan göras tillgängliga för människor i hela landet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2015.

I regleringsbrevet för 2015 till samtliga myndigheter inom kulturområdet, bl.a. de centrala museerna, föreskrivs att de ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Vissa stiftelser inom kulturområdet har motsvarande uppdrag.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att ett aktivt arbete pågår för att göra kulturarvet relevant och tillgängligt för alla. Motion 2014/15:193 (V) yrkande 11 är därmed i huvudsak tillgodosett och avstyrks.

Det minoritetsspråkliga kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om det minoritetsspråkliga kulturarvet.

Motionen

Isak From och Helén Pettersson i Umeå (båda S) föreslår i motion 2014/15:445 att regeringen ska se över behovet av att säkerställa samlingarna av det minoritetsspråkliga kulturarvet – såväl det materiella som det immateriella (yrkande 1). Motionärerna oroas av att Institutet för språk och folkminnen koncentrerar sin verksamhet och att avdelningen i Umeå ska läggas ned och arkivmaterialet flyttas. Att flytta arkivet från Norrland innebär att tillgängligheten minskar och att kompetent och engagerad personal skingras. Dessutom har ingen hänsyn tagits till minoritetsperspektivet då man arbetat särskilt med meänkieli och samiska, anför motionärerna.

Bakgrund

Institutet för språk och folkminnen har enligt förordningen (2007:1181) med instruktion för Institutet för språk och folkminnen bl.a. till uppgift att på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och immateriella kulturarv.

Institutet genomförde under 2013 en översyn av institutets verksamhet och ekonomi. Syftet med översynen var, enligt myndigheten, att med utgångspunkt i myndighetens uppdrag åstadkomma en ändamålsenlig, flexibel och kostnadseffektiv organisation och verksamhetsstruktur.

I oktober 2013 beslutade myndigheten att verksamheten inom myndigheten skulle koncentreras till Göteborg, Stockholm och Uppsala. Inom myndigheten ingick tidigare bl.a. Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg, Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund och Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå. Beslutet innebar att verksamheten i Umeå omlokaliseras till Uppsala och verksamheten i Lund till Göteborg. Den nya organisationen trädde i kraft den 1 januari 2015.

I ett pressmeddelande den 15 december 2014 meddelar Institutet för språk och folkminnen att huvuddelen av de skriftliga samlingarna vid Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå blir kvar i Umeå. Samlingarna kommer att placeras i Umeå stadsarkivs lokaler. Samtidigt har ett samverkansavtal upprättats mellan institutet, Västerbottens museum och Folk rörelsearkivet i Västerbotten. Samarbetet omfattar bl.a. tillgängliggörande och tillsyn av institutets arkivmaterial. Kultursamverkansmodellen ger dessutom parterna möjlighet att samarbeta kring insamlings- och forskningsprojekt samt att ta fram former för ömsesidigt utnyttjande av varandras kunskaper, erfarenheter och kompetenser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som noga har följt utvecklingen i den aktuella frågan, konstaterar än en gång att hur myndigheten organiserar sin verksamhet är en fråga för myndigheten (jfr. bl.a. bet. 2013/14:KrU1). Det är dock tillfredsställande att man nu funnit en lösning som innebär att samlingarna vid Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå blir kvar i Umeå. Motion 2014/15:445 (S) yrkande 1 avstyrks därmed.

Det alkoholhistoriska kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om det alkoholhistoriska kulturarvet och recept på spritdrycker.

Motionen

I motion 2014/15:1991 föreslår Hans Wallmark (M) ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att vårda det alkoholhistoriska kulturarvet. Motionären framhåller att eftersom Vin & Sprit AB hade monopol på import och partihandel av spritdrycker har företaget under åren producerat många klassiska svenska spritdrycker. Dessa recept är en del av vårt gemensamma kulturarv. Motionären anser att det ligger i det allmänna intresset att klargöra hur äganderätten till dessa recept ser ut och hur, i de fall inget kommersiellt intresse finns för återupptagande av produktionen, de bäst kan bevaras åt eftervärlden. Spritmuseet skulle vara den naturliga partnern i arbetet med att tillgängliggöra svenska klassiska spritdrycksrecept.

Bakgrund

Spritmuseum öppnades som Vin & Sprithistoriska museet i Stockholm 1967, som ett företagsmuseum inom AB Vin- & Spritcentralen (fr.o.m. 1989 Vin & Sprit AB). Museet handlade om Sveriges vin- och sprithistoria och tillverkningen av alkohol. I de fasta utställningarna visades bl.a. äldre produktions- och buteljeringstrustning för vin och sprit, etiketter från äldre vin- och spritmärken i Sverige, en utställning om svenska dryckesvanor och dryckesvisor, föremål från antikens vinhistoria och en komplett inredning från en vinhandel från tiden före Systembolagets monopol.

Inför Sveriges EU-inträde 1995, då Vin & Sprit AB:s monopol på import, tillverkning och export av vin och sprit upphörde, bildades Stiftelsen Vin & Sprithistoriska Museet 1992.

I juni 2011 togs beslutet att skapa ett nytt museum, fokuserat på mänskliga beteenden snarare än historiska föremål. Vin & Sprithistoriska museet stängdes och det nya Spritmuseum började skapas i Galärskjulen på Djurgården i Stockholm. Konst kom att bli en viktig beståndsdel i det kommande museet

genom tillskottet av Absolut Art Collection i samlingarna, en samling på 850 konstverk från 1986 och framåt för Absolut Vodka av Andy Warhol och 550 andra kända konstnärer. Samlingen undantogs vid statens försäljning av Vin & Sprit AB 2008.

I museets samlingar ingår också ett antal recept från Vin- & Spritcentralen och företagets historiska föregångare, dvs. de privata tillverkare av vin- och spritdrycker som fanns innan hela näringen monopoliserades i början av 1900-talet. Recepten härstammar från 1800- och 1900-talen. De allra flesta är handskrivna på lösa blad eller i anteckningsböcker av olika slag. Recepten gäller industriell framställning av drycker och är proportionerade för stora industriella tillverkningsstaser. Eftersom det bland materialet finns flera varumärken som tillverkas än i dag är materialet inte fritt tillgängligt för allmänheten. Det är också i många fall skört material som måste hanteras med stor försiktighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att motion 2014/15:1991 (M) bör ge anledning till något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks därmed. Utskottet vill dock upplysa om att det på Kungl. biblioteket enligt uppgift finns två volymer från 1800-talet som tar upp recept på spritdrycker, Handbok i förädling, förskäring och tillverkning af viner och spirituosa av Jac. D. Leufvenmark. Dessa är tillgängliga för allmänheten.

Forum för levande historia och arbete för ökad tolerans och mot rasism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om Forum för levande historia och arbetet för ökad tolerans och mot rasism med hänvisning till satsningar på området.

Motionerna

I motion 2014/15:498 begär Lawen Redar (S) ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum mot rasism. Motionären anför att grunden för rasism ändras över tid, den kan vara religiös, biologisk eller kulturell. Det är viktigt att se att rasismen förespråkar isärhållande av olika grupper och att den förespråkar makt- och välfärdsskillnader mellan grupper. Det är viktigt att höja kunskapen på nationell nivå om rasism och utveckla metoder för att motverka den strukturella och institutionella rasismen.

I motion 2014/15:2393 begär Robert Halef (KD) ett tillkännagivande till regeringen om att en konferens för ökad tolerans och religionsfrihet, samt förhindrande av övergrepp och folkmord, bör anordnas i Sverige under 2015 ge-

nom Forum för levande historia. Motionären anför att vi hela tiden måste påminna oss om mänsklighetens brott mot grupper i samhället och arbeta för ökad tolerans och förståelse för människovärdet. Rasism, diskriminering, intolerans inom samma religion med olika trosriktningar och hat mot andra trosriktningar ökar i världen och är i dag orsak till väpnade konflikter bl.a. i Nigeria, Somalia, Syrien och Irak. Det är viktigt med minnesmärken som Auschwitz och att påminnas om Seyfo, folkorden 1915 på kristna folkgrupper under det Osmanska rikets fall. Att verka för försoning mellan drabbade grupper är helt centralt för att hållbar fred ska kunna etableras och för en gemensam framtid med utvecklade samhällen som verkar för det gemensamma bästa.

Edward Riedl (M) föreslår i motion 2014/15:838 att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den bör se över möjligheten att införa ett bidrag för skolresor till Auschwitz.

Mikael Oscarsson (KD) begär i motion 2014/15:1620 ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige bör se över möjligheterna att bidra till restaurering av förintelseläget i Auschwitz-Birkenau och att underlätta för elever och lärare att göra studieresor dit.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång betona att Forum för levande historia har ett mycket viktigt uppdrag att – med utgångspunkt i Förintelsen – arbeta med frågor som rör tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. Den senaste tidens utveckling belyser återigen att detta är frågor som alltid måste stå högt på dagordningen i ett samhälle som står för alla människors lika värde.

Forum för levande historia har enligt sin instruktion (2007:1197) till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde.

Den tidigare regeringen gav Statens skolverk (Skolverket) i uppdrag att vidta kunskaphöjande insatser i skolan om främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Myndigheten skulle på ett lättillgängligt sätt sammanställa information om det arbete som utförs av myndigheter, organisationer m.fl. i syfte att förmedla kunskap och sprida information om metoder i frågor om främlingsfientlighet och intolerans. Totalt avsätts 9 miljoner kronor för uppdraget under perioden 2014–2017. I uppdraget ingår att Skolverket ska genomföra fortbildningar av skolpersonal i frågor om främlingsfientlighet och intolerans. Myndigheten ska också genomföra regionala seminarier för att sprida kunskap om det material som tagits fram samt hur detta kan användas.

Regeringen beslutade den 29 januari 2015 att ge Forum för levande historia i uppdrag att under perioden 2015–2017 genomföra en stor utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag. För uppdraget

beräknas Forum för levande historia tilldelas 5 miljoner kronor under 2015 och 10 miljoner kronor 2016 respektive 2017. Utbildningsinsatsen, som ska genomföras i samarbete med Skolverket, ska riktas till elever i grundskolan och gymnasieskolan och ta upp olika former av rasism och intolerans i historien och i dag.

Vad gäller motion 2014/15:2393 (KD) om att uppmärksamma Seyfo och händelserna där 1915 har kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke nyligen i ett frågesvar om dessa händelser (frågesvar 2014/15:175) anført att 100 år efter händelserna 1915 kommer åminnelser av olika slag att hållas runtom i världen, även i Sverige. Ministern anser att det är viktigt för att bearbeta sorgen, minnet och förståelsen av de mörkaste partierna i 1900-talshistorien. Regeringen har uppmuntrat en öppen genomlysning och bearbetning av viktiga historiska händelser för att kunna bidra till försoning och historisk upprättelse. Regeringen välkomnar en levande debatt, öppen för internationella forskningsrön och utan censur.

Sverige bidrog 2009 med 1 miljon kronor till The Auschwitz-Birkenau Foundation för restaurering av förintelselägret. Medlen anvisades från utgiftsområde 5 Internationell samverkan, anslaget Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Sverige bidrog med ytterligare 1 miljon kronor 2014.

Utskottet vill framhålla vikten av att kontinuerligt arbeta aktivt för ökad tolerans och mot främlingsfientlighet och rasism. Mot bakgrund av det aktiva arbete som pågår på området är dock utskottet i dagsläget inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna 2014/15:498 (S), 2014/15:838 (M), 2014/15:1620 (KD) och 2014/15:2393 (KD), vilka i huvudsak är tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Den transatlantiska slavhandeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om den transatlantiska slavhandeln.

Jämför reservation 9 (V).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:141 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) begärs tillkännagivanden om att regeringen bör ta initiativ till en vitbok om Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln samt med utgångspunkt i denna förbereda en ursäkt för de handlingar som har begåtts (yrkande 5) och göra den 9 oktober till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln (yrkande 6). Motionärerna anför att vi genom att förstå och erkänna den historiska kolonialismen bättre förstår den rasism som finns i samhället i dag. Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln är något som knappast berörs i skolböcker i historieämnet.

Bakgrund

Med anledning av 200-årsminnet av den transatlantiska slavhandelns avskaffande fick Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige (dir. 2007:114) den 19 juni 2007 genom tilläggsdirektiv i uppdrag att under 2007 på olika sätt informera om slaveriet. Det skulle ske i samverkan med organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter och mot rasism och diskriminering, bl.a. afrikanska grupper i Sverige. Vid genomförandet av uppdraget skulle delegationen uppmärksamma nutida problem som rör mänskliga rättigheter i Sverige, t.ex. rasism, diskriminering och människohandel, i ett historiskt sammanhang. Uppdraget skulle redovisas senast den 31 mars 2008.

Bakgrunden till uppdraget var att FN:s generalförsamling i en resolution, antagen med konsensus, hade uppmanat alla medlemsstaterna att under 2007 högtidlighålla 200-årsminnet av den transatlantiska slavhandelns avskaffande (A/RES/61/19).

I tilläggsdirektiven anförde regeringen att den kampanj som ledde till att den brittiska regeringen 1807 förbjöd den transatlantiska slavhandeln i många avseenden kan betecknas som den första moderna folkrörelsen mot rasism, för människors lika värde och för mänskliga rättigheter. De frågeställningar som kampanjen tog upp har fortsatt hög aktualitet i det nutida arbetet för mänskliga rättigheter. Vidare anfördes i tilläggsdirektiven att Sverige var delaktigt i den transatlantiska slavhandeln, bl.a. genom ett slavfort i nuvarande Ghana, genom kolonin Saint-Barthélemy i Västindien som utgjorde en av handelsplatserna för slavtrafiken och genom att bojor och kedjor för slavhandeln under en period utgjorde en betydande svensk exportprodukt. Det kom att dröja 30 år efter det brittiska förbudet innan även Sverige slutgiltigt förbjöd slavhandeln och ytterligare ett tiotal år innan de sista slavarna på svenskt territorium frigavs.

I ett delbetänkande (SOU 2008:45) från Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige anfördes att delegationen hade beslutat att ta fram ett kunskapsmaterial om dåtida och nutida former av slaveri i Sverige för högstadieskolor och hade genomfört ett högtidlighållande av avskaffandet av den transatlantiska slavhandeln.

Diskrimineringsombudsmannen, vars uppdrag är att motverka rasism och etnisk diskriminering, uppmärksammade den 9 oktober 2012 att det var 165 år sedan Sverige den 9 oktober 1847 officiellt avslutade sin del i den transatlantiska slavhandeln.

Minnesdagen den 9 oktober uppmärksammades genom seminarier i syfte att öka kunskapen om Sveriges deltagande i den transatlantiska slavhandeln och kopplingen till dagens rasism och etniska diskriminering. I Stockholm arrangerades bl.a. ett seminarium i riksdagen i samarbete mellan Afrosvenskarnas riksförbund, Kommittén till åminnelse av svensk transatlantisk slavhandel och Miljöpartiet.

Utskottets ställningstagande

Som ovan redovisats har Sverige högtidlighållit 200-årsminnet av den transatlantiska slavhandelns avskaffande. Utskottet vill också peka på att Forum för

levande historia har uppmärksammat slaveriet. Myndigheten har tagit fram ett material om mänskliga rättigheter för skolelever i årskurs 8 och 9 samt gymnasiet. Detta material tar sin utgångspunkt i historiska händelser. Syftet är att ge unga människor historiska perspektiv, baskunskaper och ökad förståelse för hur FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna har förändrat människors möjlighet att kräva respekt för sina rättigheter. Tanken är också att väcka tankar om vad som återstår att göra för att uppfylla de mänskliga rättigheterna för alla, överallt.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:141 (V) yrkandena 5 och 6.

Det motorhistoriska kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om det motorhistoriska kulturarvet.

Motionen

Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) föreslår i motion 2014/15:1251 ett tillkännagivande till regeringen om att främja det motorhistoriska kulturarvet i Sverige. Motionärerna anför att motorentusiaster lägger ned tid och pengar på att reparera och underhålla veteranfordon av olika slag och att ideellt sköta en museiverksamhet. Samtidigt riskeras verksamhet genom höga myndighetsavgifter och regler som tagits fram för moderna fordon och inte tar hänsyn till veteranfordonens särskilda villkor. Från samhällets sida bör man på ett bättre sätt uppmuntra verksamheten, exempelvis genom att ge möjlighet till att ta del av det statliga kulturstödet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat en motion som tagit upp villkoren för det rullande kulturarvet i betänkande 2013/14:KrU10. Utskottet underströk då betydelsen av ideella föreningars engagemang för att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Det rullande kulturarvet i form av t.ex. bilar, lastfordon och båtar är viktiga och värdefulla delar av kulturarvet som ger möjlighet att ta del av samhällets historia. Det är också ett kulturarv som ligger nära i tiden och därför engagerar många och kan ge goda insikter om hur dagens samhälle har formats. Riksdagen avslög motionen efter förslag från utskottet.

Här kan även nämnas att EU-förslaget till nytt direktiv avseende kontrollbesiktning godkändes av Europaparlamentet den 11 mars 2014 och av rådet den 24 mars 2014. Detta innebär att det överlåts åt medlemsstaterna att fastställa periodiciteten när det gäller trafiksäkerhetsprövning för veteranfordon. Fordon

av historiskt intresse anses bevara kulturarvet från den epok då de byggdes, och man utgår från att de knappt används på allmänna vägar och därmed inte inverkar menligt på trafiksäkerheten.

Införandet av kultursamverkansmodellen innebar en tyngdpunktsförskjutning från centralt fattade beslut till ett ökat regionalt ansvar för kulturpolitiken. Syftet med modellen är att i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen få ett ökat genomslag för regionala prioriteringar och variationer. Landstinget eller regionen ansvarar för att en treårig regional kulturplan utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd både med länets professionella kulturliv och med det civila samhället. Med kulturplanen som grund beslutar sedan Statens kulturråd om det statsbidrag som landstinget ska fördela.

Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:1251 (M).

Statligt stöd till vissa museer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statligt stöd till vissa museer bl.a. med hänvisning till kultursamverkansmodellen och det regionala ansvaret.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionerna

Kvinnomuseum

I motion 2014/15:2478 begär Eva Lohman (M) ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa att kvinnors historia, kultur och samhällsliv visas för samtiden och bevaras för framtiden. Motionären anser att det behövs ett nationellt kvinnomuseum som kan agera kunskapskälla, orientera om ny forskning och inspirera andra museer såväl som deras besökare. Motionären pekar på att arbetsgruppen Genus på museer inte utredde frågan om ett särskilt museum. Utredningen bör nu följas upp med fokus på hur ett särskilt kvinnomuseum kan bli verklighet. Kanske ska det inrymmas i något annat museum eller samlokaliseras på något sätt.

Ett kyrkohistoriskt museum

I motion 2014/15:2902 föreslår Aron Emilsson m.fl. (SD) att regeringen ska utreda möjligheterna att i samarbete med Svenska kyrkan upprätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum. Att känna till och förstå det svenska kulturarvet är en viktig nyckel till att förstå vårt lands historia, kultur och samtid. Kyrkornas alltmer ansträngda ekonomi och det ökade hotet från en organiserad brottslighet som har specialiserat sig på att stjäla kristna kulturskatter har resulterat i ett minskat öppethållande i många kyrkor.

Marinarkeologiskt museum

I motion 2014/15:247 föreslår Mattias Bäckström Johansson (SD) att regeringen bör utreda möjligheten att etablera ett museum för regalskeppet Kronan, regalskeppet Svärdet och amiralsskeppet Mars på Öland eller i Kalmar. Motionären anser att Öland bör få ett eget museum där huvuddelen av de föremål som bärgats från skeppet Kronan och det som förhoppningsvis kommer att bärgas från Mars kan ställas ut.

The Unstraight Museum

Robert Hannah (FP) anför i motion 2014/15:421 att hbtq-gruppens kulturarv till stor del har gått förlorat eller riskerar att förloras om inte ett särskilt institut ges i uppdrag och får stöd för att bevara hbtq-gruppens kulturarv. The Unstraight Museum är en svensk ideell förening med säte i Stockholm som startade 2008. Organisationen har bl.a. samarbetat med Statens historiska museer, Tekniska museet, Polismuseet, Riksidrottsmuseet, Armémuseum och Nobel-museet. The Unstraight Museum fick Sveriges Museers hederspris för sin verksamhet 2013. Motionären föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att denna bör utreda möjligheten att stötta organisationen The Unstraight Museum genom ett årligt verksamhetsbidrag (yrkande 1), att utreda möjligheten att kostnadsfritt upplåta en byggnad på en central plats i Stockholm för organisationens dokumentations-, utställnings- och museiproduktionsverksamhet (yrkande 2) och att utreda möjligheten att göra The Unstraight Museum till ett nationellt resurscentrum för insamling och dokumentering av hbtq-personers kulturarv (yrkande 3).

Sancta Birgitta Klostermuseum

Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) begär i motion 2014/15:921 ett tillkännagivande till regeringen om att belysa frågan om en mer långsiktig tryggad verksamhet för Sancta Birgitta Klostermuseum. Museet drivs av Birgittastiftelsen, som är en ideell förening. Byggnaden ägs av Statens fastighetsverk. Museet finansierar projekt och utställningar genom sponsring, fondmedel, privata bidrag och entréavgifter, men saknar en långsiktig finansieringslösning.

Textilmuseet i Borås

I motion 2014/15:439 föreslår Petter Löberg m.fl. (S) att regeringen bör belysa frågan om ett nationellt uppdrag till Textilmuseet i Borås. Motionären anför att det finns en unik kompetens i Textilmuseet och att det finns förutsättningar att i klustret tillsammans med Textile Fashion Center, Textilhögskolan, inkubatorer, Protekto, Smart Textile och ett tjugotal andra aktörer utveckla ett än starkare nav för textil, mode och design. I denna strävan är det textila arvet och museet en av pelarna.

Ett likartat yrkande finns också i motion 2014/15:731 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S).

Nationell centrumbildning för fotografi

I motion 2014/15:210 föreslår Torkild Strandberg (FP) att regeringen bör ge Region Skåne i uppdrag att som en utveckling av kultursamverkansmodellen i samverkan med Lunds universitet och lämpliga statliga och regionala institu-

tioner utreda mål, organisation och funktion för en nationell centrumbildning för fotografi med ansvar för inventering, rådgivning och kunskapsuppbbyggnad. En fotografisk centrumbildning skulle kunna driva på och samordna en kunskapsutveckling inom området, bistå med fotohistorisk kunskap och ge råd om arkivering av både äldre analog och nyare digital fotografi till de arkiv som behöver det. Motionären anser att kultursamverkansmodellen skulle kunna utvecklas genom att nationella uppdrag lades på en region när det finns kompetens och stark vilja att bidra till kulturutvecklingen på nationell nivå. Landskrona skulle kunna vara en lämplig placering.

Nationellt skogsmuseum

I motion 2014/15:462 begär Helén Pettersson i Umeå och Isak From (båda S) ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att göra Skogsmuseet i Lycksele till ett nationellt museum. Motionärerna anser det otillfredsställande att Sverige inte har ett centralt skogsbruksmuseum med tanke på den stora betydelse som skogsbruket haft för Sveriges ekonomi och utveckling.

Nobelmuseet i Karlskoga

Lars-Axel Nordell (KD) föreslår i motion 2014/15:160 ett tillkännagivande till regeringen om att inkludera Nobelmuseet i Karlskoga i de statliga satsningar som planeras för att vidareutveckla varumärket Alfred Nobel. Motionären framhåller att när nya Nobel Prize Center på Blasieholmen nu byggs har staten bundit sig för att bidra med 20 miljoner kronor per år för driften fr.o.m. 2018. Det är glädjande att staten tar en så aktiv roll, men att inte något går till Björkborn, Nobels hem i Karlskoga, är enligt motionären inte rimligt.

I motion 2014/15:1533 begär Elisabeth Svantesson (M) att Nobelmuseet i Karlskoga ska betraktas som en nationell angelägenhet och därmed stödjas för fortsatt utveckling.

EWK-museets framtid

I motion 2014/15:1138 föreslår Teresa Carvalho m.fl. (S) att regeringen ska inleda en dialog om möjligheterna att göra det lättare för Arbetets museum att fortsätta driva EWK-museet för politisk illustrationskonst. Ambitionen är att inspirera unga människor att reflektera över sin samtid. Museet har implementerat satir och karikatyr som verktyg i dialogen med ungdomar om frågor som demokrati, yttrandefrihet och alla människors lika värde. Verksamheten har finansierats med tillfälliga bidrag, men motionärerna anser att det behövs en större kontinuitet i ansvarstagandet för att kunna utveckla verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att staten har en central roll när det gäller att uppmuntra och stödja museiväsendet. Detta görs bl.a. genom att staten medverkar till att upprätthålla en infrastruktur som möjliggör för museer ute i landet att fånga in regionala och lokala initiativ.

Riksförbundet Sveriges museer har fått en allt tyngre position och får nu ett årligt statligt stöd på 1,5 miljoner kronor för att kunna utveckla sin roll som en samlande aktör inom museisektorn i dess helhet.

Kultursamverkansmodellen innebär en tyngdpunktsförskjutning från centralt fattade beslut till ett ökat regionalt ansvar för kulturområdet. De regionala och lokala prioriteringarna får därmed allt större tyngd.

Med anledning av motion 2014/15:2478 (M) vill utskottet understryka att samtliga myndigheter på kulturområdet enligt sina instruktioner har i uppdrag att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter. Samma krav ställs också på vissa kulturinstitutioner som får statligt bidrag och som drivs i någon annan organisationsform – aktiebolag, stiftelser eller föreningar. Under 2011–2013 hade Statens historiska museer ett uppdrag från regeringen att ta fram underlag och utveckla metoder för en mer jämställd representation i samlingar och utställningar i Sveriges museer. Utskottet kan också konstatera att Kvinnomuseet i Umeå invigdes 2014 under kulturhuvudstadsåret.

Vad gäller förslaget om ett kyrkohistoriskt museum i motion 2014/15:2902 (SD) vill utskottet peka på att den kyrkoantikvariska ersättningen uppgår till 460 miljoner kronor per år och har stor betydelse för bevarandet av det kyrkliga kulturarvet (anslag 7:3, utgiftsområde 17). Här kan vidare nämnas att Statens historiska museums verksamhetsområde är Sveriges historia byggd på det arkeologiska materialet men också på svensk kyrklig konsthistoria.

I motion 2014/15:247 (SD) föreslås ett nytt museum på Öland eller i Kalmar för regalskeppet Kronan, regalskeppet Svärdet och amiralsskeppet Mars. Utskottet vill påminna om att Kalmar läns museum redan har en särskild marinarknologisk profil. Erfarenheter och kunskaper vunna ur flera års marinarknologiskt arbetet på regalskeppet Kronans vrakplats har resulterat i en bred marinarknologisk verksamhet med metod- och teknikutveckling, såväl ett nationellt som ett internationellt kontaktnät och en allmän kunskapsuppbyggnad. En särskild verksamhet utgörs av konserveringen, där den marinarknologiska kompetensen och teknikresurserna är markerade.

Den ideella organisationen The Unstraight Museum, som tas upp i motion 2014/15:421 (FP), bildades 2011. Organisationens verksamhet består av ett webbmuseum med en digital samling, men man arbetar även med fysiska utställningar, insamlingar, debatter och workshops i samarbete med olika museer. Bland museer man samarbetat med kan bl.a. nämnas Statens historiska museer, Tekniska museet, Armémuseum och Nobelmuseet. Utskottet har vidare noterat att Riksantikvarieämbetet har beviljat organisationen ett statsbidrag på 50 000 kronor för 2015.

Motion 2014/15:921 (S) tar upp behovet av stöd till Sancta Birgittas klostermuseum. Museet i Vadstena förvaltas av den ideella föreningen Birgittastiftelsen. Till föreningens uppgift hör att visa klostermuseet för allmänheten och att aktivt främja forskning och undervisning med utgångspunkt i den heliga Birgittas verk.

Vad gäller Textilmuseet i Borås som tas upp i motionerna 2014/15:439 (S) och 2014/15:731 (S) kan nämnas att Region Västra Götaland har tecknat avtal

med vissa museer som på grund av sin särkompetens övertar huvudansvaret för vissa profilområden med viss finansiering från regionen. Textilmuseet i Borås, som drivs av Borås kommun, är ett exempel på ett sådant museum och har ansvar för det textila kulturarvet och de hantverkstraditioner som finns i Västra Götaland. Museet samarbetar med Textilhögskolan inom flera forskningsområden och internationaliseringsprojekt.

I motion 2014/15:210 (FP) förslås en satsning på Landskrona museum med ett ökat samarbete med statliga och regionala institutioner för att skapa ett nationellt centrum för fotografi. Utskottet har erfarit att Region Skåne höjde anslaget till Landskrona museum med 17 procent 2014 jämfört med året tidigare, vilket tyder på en regional satsning.

Skogsmuseet i Lycksele, som tas upp i motion 2014/15:462 (S) drivs i bodelagsform med Lycksele kommun och Region Västerbotten som huvudmän. Museet är ett kulturhistoriskt museum med länsansvar för skogs- och skogsbrukshistoria. Man arbetar också med dendrokronologisk datering, dvs. åldersbestämning av gamla träföremål med hjälp av årsringar. Detta kan också utnyttjas för att sätta samman en medelkurva som visar hur trädens tillväxt varierar inom ett område, t.ex. Norrlands inland.

Vad gäller Nobelmuseet i Karlskoga som tas upp i motionerna 2014/15:160 (KD) och 2014/15:1533 (M) konstaterar utskottet att Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn instiftades 1982 av Nobelstiftelsen, Karlskoga kommun, SAAB Dynamics AB och Akzo Nobel AB. På Björkborns herrgård bodde Alfred Nobel under sommarperioderna de sista åren av sitt liv, vilket visade sig vara viktigt vid fastställandet av i vilket land Alfred Nobel skulle anses vara bosatt och därmed av vilket lands regler som skulle vara tillämpliga när testamentet verkställdes. Utskottet vill dock peka på att ansvaret för förvaltningen ligger på stiftarna. Vad gäller Nobel Prize Center i Stockholm undertecknade Stockholms stad och Nobelstiftelsen i december 2011 en avsiktsförklaring om att gemensamt verka för ett Nobel Prize Center, i vilket ett utvidgat Nobelmuseum ska inrymmas. Byggnaden kommer att uppföras på Blasieholmen i Stockholm på en tomt som Stockholms stad äger. Kostnaden för projektet beräknas till 1,2 miljarder kronor, varav över 800 miljoner kronor kommer från privata donationer. Den tidigare regeringen uttalade i proposition 2012/13:1, utgiftsområde 17, att den såg positivt på att ett Nobel Prize Center byggs i Stockholm och avsåg att bidra till driften av verksamheten när den beräknas inledas 2018. För de tre första verksamhetsåren beräknades det statliga bidraget uppgå till 30 miljoner kronor per år. Här bör påpekas att Stockholms län är det enda län som inte ingår i kultursamverkansmodellen.

Med anledning av motion 2014/15:1138 (S) kan nämnas att Centerpartiet våren 2008 donerade 1,3 miljoner kronor till Arbetets museum för att möjliggöra ett EWK-museum för politisk illustrationskonst och för att bevara, utveckla och förmedla Ewert Karlssons efterlämnade konstnärliga produktion. Både Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Aftonbladet har därefter donerat medel till verksamheten. Utskottet vill peka på att Arbetets museum erhåller ett statsbidrag på närmare 14,7 miljoner kronor för 2015.

Utskottet har vid ett antal tillfällen framhållit principen att man från statens sida bör vara restriktiv med att främja tillkomsten av nya museer. Utskottet vidhåller denna uppfattning. I den mån insatser behöver göras på ett samlingsområde som förbisets eller inte uppmärksammas tillräckligt, bör åtgärder vidtas främst inom ramen för den befintliga museiorganisationen genom exempelvis riktade insatser. De som tar initiativ till nya museer bör se till att investeringar och drift kan finansieras. Oavsett hur välmotiverad en stödsats kan te sig är det inte självklart att ett statligt engagemang alltid är den bästa lösningen. Med varje nytt statsbidragsberättigat museum följer krav på ökade statsbidrag som måste finansieras antingen med ökade anslag eller genom omprioriteringar. Prioriteringar av detta slag måste göras utifrån ett större sammanhang och grundas på ett fullgott beslutsunderlag som belyser vilka ekonomiska konsekvenser varje sådant åtagande ger upphov till.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2014/15:160 (KD), 2014/15:210 (FP), 2014/15:247 (SD), 2014/15:421 (FP) yrkandena 1–3, 2014/15:439 (S), 2014/15:462 (S), 2014/15:731 (S), 2014/15:921 (S), 2014/15:1138 (S), 2014/15:1533 (M), 2014/15:2478 (M) och 2014/15:2902 (SD).

Reservationer

1. **Arkeologiska undersökningar och utredningar, punkt 1 (M, C, FP, KD)**

av Per Bill (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Bengt Eliasson (FP) och Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1070 av Betty Malmberg (M) och

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 13.

Ställningstagande

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Kulturvård är viktigt. Det är få som motsätter sig den höga ambition som Sverige håller på området. Det är dock viktigt att våra svenska ambitioner på kulturvårdens område bättre samverkar med det moderna samhällets krav på byggande och tillväxt. Det handlar här som i alla andra sammanhang om att hitta en god balans mellan olika intressen. Det är så vi skapar det goda gemensamma samhället.

Bostadsbristen är ett stort problem. För att underlätta bostadsbyggandet måste byggprocessen påskyndas i alla led. Människor ska kunna flytta till jobb och studier. Förändringar behövs i kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar för att modernisera lagen och underlätta för byggande. Därför bör regeringen göra en ny översyn av kulturmiljölagen med inriktning på att underlätta för byggandet.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2014/15:1070 (M) och 2014/15:2953 (KD, M, C, FP) yrkande 13.

2. **Kulturarvsbrott, punkt 4 (SD)**

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2850 av Adam Marttinen (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Kulturarvet är en gemensam skatt som bidrar till att skapa en inre sammanhållning i vårt land och som gör det möjligt för enskilda att förstå och tolka sin historia. Viljan att göra kulturarvet tillgängligt för allmänheten gör tyvärr också Sverige till en lukrativ marknad för kulturarvsbrott.

Stölder av kulturföremål från kyrkor och museer, olaglig utförelse av föremål med exportförbud, plundring av fornminnen, illegal handel med arkeologiska föremål och vrakplundringar är exempel på allvarliga brott mot vårt kulturarv. De ekonomiska värdena för kulturarvsbrott kan jämföras med narkotikahandel, handel med illegala vapen och trafficking, men straffvärdena är jämförelsevis mycket lindriga. Denna typ av brottslighet hamnar därför långt ned på polisens och åklagarnas prioriteringslista och alltför många brott klaras aldrig upp. För att få en ändring till stånd måste straffen för kulturarvsbrott skärpas och preskriptionstiden förlängas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2850 (SD) yrkandena 1 och 2.

3. Omhändertagande av fornyfynd, punkt 5 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2904 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Kulturarvsbrott är ett allvarligt och till synes växande problem. Vi anser att en liten, men ändå inte obetydlig faktor i arbetet med att stävja kulturarvsbrott är att det finns ett fungerande system för att belöna den som upptäcker ett fornyfynd och som väljer att lämna in det till staten, snarare än att behålla det själv eller sälja det. I dag fungerar inte systemet tillfredsställande. Regeringen bör därför få i uppdrag att snarast möjligt återkomma med förslag till hur omhändertagandet av fornyfynd ska kunna förbättras. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2904 (SD).

4. Svenskt kulturarvsår 2016, punkt 6 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2898 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi vill rikta fokus mot kulturområdet och vitalisera den kulturpolitiska debatten genom att samla det offentliga Sverige kring ett temaår med kulturpolitisk prägel. Vi föreslår därför att regeringen utser 2016 till ett svenskt kulturarvsår med det primära syftet att stärka den gemensamma nationella identiteten och att uppmärksamma och hylla olika aspekter av den traditionella folkliga svenska kulturen. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2898 (SD).

5. Ideell fornminnesvård, punkt 10 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3001 av Aron Emilsson m.fl. (SD).

Ställningstagande

För att komma närmare målet om en god fornminnesvård och ett kulturarv som är tillgängligt för alla medborgare krävs det förutom ökade statliga resurser till fornminnesvården också att den ideella fornminnesvården ökar. Vi anser att det finns en stor outnyttjad potential inom den ideella fornminnesvården och att staten med relativt små medel i form av förbättrad marknadsföring och ökad information kring fornminnesfaddrar m.m. skulle kunna uppnå stora vinster för fornminnesvården och tillgängligheten till kulturarvet. Riksdagen bör som sin mening tillkännage för regeringen att den bör återkomma med förslag kring hur omfattningen av den ideella fornminnesvården ska kunna öka. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:3001 (SD).

6. God ortnamnsed, punkt 11 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2515 av Aron Emilsson och Angelika Bengtsson (SD).

Ställningstagande

I 4 § kulturmiljölagen (1988:950) föreskrivs att god ortnamnsed ska iaktas vid statlig och kommunal verksamhet. Detta innebär att hävdvunna ortnamn inte ska ändras utan starka skäl och att svenska, samiska, meänkieli och finska namn så långt som möjligt ska användas samtidigt på kartor och vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Trots detta har Lantmäteriet för några år sedan börjat stryka många av de svenska ortnamnen på landets fjällkartor. Kvar blir enbart de ursprungliga samiska namnen. Motivet till förändringen var att man på Lantmäteriet upplevde att det var ”rörigt” att ha med både den svenska och den samiska stavningen. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om hur bestämmelserna om god ortnamnsed ska kunna skärpas så att svenska namn alltid är med. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2515 (SD).

7. Svenskt fartygsvärn, punkt 15 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2514 av Aron Emilsson och Per Ramhorn (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige är ett land med en lång och rik sjöfartshistoria. En del av denna historia levandegörs varje år av de privata entusiaster som lägger ned enorma mängder tid och pengar på att bevara och restaurera kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

Genom att dessa fartyg används och visas upp kommer arbetet också allmänheten och turistnäringen till del. Tyvärr har man på senare tid kunnat se en negativ utveckling där allt fler entusiaster ger upp och allt fler kulturhistoriskt betydelsefulla svenska fartyg förfaller eller försvinner till utlandet. Vi anser att den svenska staten bör påta sig ett större ansvar för bevarandet av denna del av det marina kulturarvet och att regeringen snarast möjligt bör utreda möjligheten att införa ett svenskt fartygsvärn. Inspiration kan hämtas från Norge, där statsstödet är 20 gånger större och där motsvarigheten till Riksantikvarieämbetet har ansvar för flytande byggnadsminnen och kan freda kulturhistoriskt intressanta fartyg och därmed säkerställa att de bevaras och stannar i landet. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:2514 (SD).

8. Funktionshindersperspektiv i museisektorn, punkt 16 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Bristande tillgänglighet är ett lika stort problem inom kulturområdet som i samhället i övrigt. Även om en del har gjorts är funktionshindersperspektivet fortfarande osynligt i mängder av dokument och uppdrag med kopplingar till kultur och kulturpolitik. Av Myndigheten för delaktighets öppna jämförelser 2012 och 2013 framgår att det för många av de centrala museerna kvarstår arbete med att undanröja funktionshinder. Ingen av museimyndigheterna uppfyller samtliga tretton kriterier för grundläggande tillgänglighet. Av uppföljningen 2013 framgår dock att de statliga museerna arbetar bättre och mer systematiskt med tillgänglighet till lokaler, information och verksamhet än vissa andra myndigheter.

Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur museisektorn ska införa och tillämpa ett funktionshindersperspektiv, på samma sätt som uppdrag gets kring genusperspektiv, inom sin verksamhet. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör motion 2014/15:193 (V) yrkande 11 bifallas.

9. Den transatlantiska slavhandeln, punkt 20 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:141 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Genom att förstå och erkänna den historiska rasismen kopplad till kolonialismen förstår vi bättre den rasism som finns i samhället i dag. Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln är något som knappast berörs i skolböcker i historieämnet. På universitet och högskolor behandlas detta knappt heller och det finns mycket lite forskning i ämnet. Därför anser jag att regeringen bör ta initiativ till en vitbok om Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln och att med utgångspunkt i denna bör förbereda en ursäkt för de handlingar som har begåtts. Vidare bör den 9 oktober göras till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motion 2014/15:141 (V) yrkandena 5 och 6.

10. Statligt stöd till vissa museer, punkt 22 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:247 av Mattias Bäckström Johansson (SD) och

2014/15:2902 av Aron Emilsson m.fl. (SD) samt avslår motionerna

2014/15:160 av Lars-Axel Nordell (KD),

2014/15:210 av Torkild Strandberg (FP),

2014/15:421 av Robert Hannah (FP) yrkandena 1–3,

2014/15:439 av Petter Löberg m.fl. (S),

2014/15:462 av Helén Pettersson i Umeå och Isak From (S),

2014/15:731 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:921 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S),

2014/15:1138 av Teresa Carvalho m.fl. (S),
2014/15:1533 av Elisabeth Svantesson (M) och
2014/15:2478 av Eva Lohman (M).

Ställningstagande

De kyrkliga kulturminnena utgör den största samlade delen av det materiella svenska kulturarvet. I samband med åtskiljandet mellan kyrkan och staten inrättades den s.k. kyrkoantikvariska ersättningen där staten åtog sig att bära en betydande del av kostnaderna för bevarandet av framför allt de kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnaderna. Tyvärr har staten inte fullt ut levt upp till sina åtaganden. Detta i kombination med en ökad beskattning av kyrkan, ökade kostnader för kulturminnesvården på grund av klimatförändringar och förändrade uppvärmningssystem i kyrkobyggnaderna samt kyrkans stadigt vikande medlemsantal har gradvis urholkat kyrkans förmåga att bevara och synliggöra det kristna kulturarvet. Den ansträngda ekonomiska situation som råder i många stift och församlingar i kombination med det ökade hotet från en organiserad brottslighet som specialiserat sig på att stjäla våra kristna kulturskatter har också resulterat i ett minskat öppethållande i många av landets kyrkor och därmed en minskad tillgänglighet till det kristna kulturarvet. Vi anser att det behövs en institution där man samlar de mest värdefulla delarna av det nationella kristna kulturarvet. Därför bör regeringen utreda möjligheterna att i samarbete med Svenska kyrkan upprätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum.

Vi konstaterar att Kalmar läns museum har ansvaret för bärgning av föremål från regalskeppet Kronan som förliste utanför Ölands ostkust 1676. Museet ansvarar också för den permanenta utställningen av dessa föremål i Kalmar. Tyvärr finns det dock problem med de lokaler där utställningen finns bl.a. när det gäller brandsäkerhet. Endast ett begränsat antal besökare får vistas samtidigt i lokalen, vilket gjort att många fått vänta i timmar utanför lokalen för att kunna se utställningen under högsäsongen. Under sommaren 2011 hittades det som förmodas vara det svenska amiralsskeppet Mars utanför Ölands nordöstra kust. Den exakta positionen för regalskeppet Svärdet är ännu hemlig. Vi anser mot bakgrund av Kalmar läns museums problem med lokaler m.m. att regeringen ska utreda möjligheten att inrätta ett museum för regalskeppet Kronan, regalskeppet Svärdet och amiralsskeppet Mars på Öland eller i Kalmar.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2014/15:247 (SD) och 2014/15:2902 (SD) och avslå övriga här aktuella motioner.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:129 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en lagstiftning för marina skyddsområden med ett robust regelverk för hur marinarkeologiska fynd ska hanteras samtidigt som övrig marin verksamhet möjliggörs i skyddsområdena.

2014/15:141 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en vitbok om Sveriges roll i den transatlantiska slavhandeln och att med utgångspunkt i denna förbereda en ursäkt för de handlingar som har begåtts.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra den 9 oktober till en nationell minnesdag för att hedra offren för den svenska transatlantiska slavhandeln.

2014/15:160 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inkludera Nobelmuseet i Karlskoga i de statliga satsningar som planeras för att vidareutveckla varumärket Alfred Nobel.

2014/15:193 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur museisektorn ska införa och tillämpa ett funktionshinderperspektiv, på samma sätt som uppdrag gets om genusperspektivet, inom sin verksamhet.

2014/15:210 av Torkild Strandberg (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur Region Skåne som en utveckling av kultursamverkansmodellen bör få i uppdrag att i samverkan med Lunds universitet och lämpliga statliga och regionala institutioner utreda mål, organisation och funktion för en nationell centrubildning för fotografi, med ansvar för inventering, rådgivning och kunskapsuppbyggnad.

2014/15:247 av Mattias Bäckström Johansson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att etablera ett museum för regalskeppet Kronan, regalskeppet Svärdet och amiralsskeppet Mars på Öland eller i Kalmar.

2014/15:358 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett större statligt intresse för Uppåkra Arkeologiska Center.

2014/15:421 av Robert Hannah (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stötta organisationen The Unstraight Museum genom ett årligt verksamhetsbidrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att kostnadsfritt upplåta en byggnad på en central plats i Stockholm för organisationens dokumentations-, utställnings- och museiproduktionsverksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra The Unstraight Museum till ett nationellt resurscentrum för insamling och dokumentering av hbtq-personers kulturarv.

2014/15:439 av Petter Löberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör belysa frågan om ett nationellt uppdrag till Textilmuseet i Borås.

2014/15:445 av Isak From och Helén Pettersson i Umeå (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av att säkerställa samlingarna av det nationella minoritetsspråkliga kulturarvet – såväl det materiella som det immateriella.

2014/15:462 av Helén Pettersson i Umeå och Isak From (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra Skogsmuseet i Lycksele till ett nationellt museum.

2014/15:498 av Lawen Redar (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum mot rasism.

2014/15:731 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att belysa frågan om ett nationellt uppdrag för Textilmuseet i Borås med syftet att stärka det kulturella textilarvet i Sverige.

2014/15:816 av Per-Ingvar Johnsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av att bevara slotten Bäckaskog och Hovdala samt Tomarps kungsgård i Skåne i statlig ägo.

2014/15:838 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett bidrag för skolresor till Auschwitz.

2014/15:887 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skydda Österlens fiskelägen enligt kulturminneslagen.

2014/15:921 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att belysa frågan om en mer långsiktigt tryggad verksamhet för Sancta Birgitta Klostermuseum i Vadstena.

2014/15:1070 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar.

2014/15:1138 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda en dialog om möjligheterna att göra det lättare för Arbetets museum att fortsätta driva EWK-museet för politisk illustrationskonst.

2014/15:1164 av Hans Ekström och Caroline Helmersson Olsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att bilda en nationell stiftelse med uppgift att lösa in och bevara viktiga kulturarv och samlingar för eftervärlden.

2014/15:1251 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja det motorhistoriska kulturarvet i Sverige.

2014/15:1384 av Cecilia Magnusson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av skyddet av det statliga kulturarvet som en prioriterad fråga för kulturpolitiken.

2014/15:1533 av Elisabeth Svantesson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nobelmuseet i Karlskoga ska betraktas som en nationell angelägenhet och därmed stödjas för fortsatt utveckling.

2014/15:1620 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör se över möjligheterna att bidra till restaureringen av förintelselägret i Auschwitz-Birkenau och att underlätta för elever och lärare att göra studieresor dit.

2014/15:1991 av Hans Wallmark (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vårda det alkoholhistoriska kulturarvet.

2014/15:2282 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Bodens fästning status som ett kulturarv av nationellt intresse.

2014/15:2393 av Robert Halef (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en konferens för ökad tolerans och religionsfrihet, samt förhindrande av övergrepp och folkmord, bör ordnas i Sverige under 2015 genom Forum för levande historia.

2014/15:2478 av Eva Lohman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att kvinnors historia, kultur och samhällsliv visas för samtiden och bevaras för framtiden.

2014/15:2514 av Aron Emilsson och Per Ramhorn (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett svenskt fartygsvärn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att stärka lagskyddet för kulturhistoriskt skyddsvärda fartyg.

2014/15:2515 av Aron Emilsson och Angelika Bengtsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur tillämpningen av de lagreglerade bestämmelserna om god ortnamnsred ska kunna skärpas.

2014/15:2850 av Adam Marttinen (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa straffen för kulturarvsbrott.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga preskriptionstiden för kulturarvsbrott.

2014/15:2898 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse 2016 till ett svenskt kulturarvsår.

2014/15:2902 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att i samarbete med Svenska kyrkan upprätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum.

2014/15:2904 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur omhändertagandet av fornynd kan förbättras.

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra förändringar i kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar för att underlätta för byggande.

2014/15:2987 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga satsningen på projektet Hus med historia, som handlar om underhåll och utveckling av hembygdsgårdar.

2014/15:3001 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast möjligt bör återkomma med förslag om hur omfattningen av den ideella fornminnesvården ska kunna öka.